

სასამართლო პრაქტიკა

► 1 – 6/2020

ამხანაგობის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობა

1. ამხანაგობის წევრებად ითვლებიან მხოლოდ ის პირები, რომლებმაც იტვირთეს ამხანაგობის ფინანსური ვალდებულების შესრულება. ნარდობად უნდა შეფასდეს ამხანაგობასთან იმ წევრთა ურთიერთობა, რომლებმაც შენატანი განახორციელეს და ამხანაგობისგან საპასუხო შესრულების მოთხოვნის უფლება აქვთ.¹

2. სკ-ის 428-ე მუხლი ვრცელდება სკ-ის 352-ე მუხლიდან გამომდინარე ვალდებულებებზეც. (ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სკ-ის 352, 428-ე მუხლები

უზენაესი სასამართლოს 2020 წლის 24 იანვრის განჩინება № ას-1284-2019

ფაქტობრივი გარემოებები: ამხანაგობის (შემდგომში - პირველი ამხანაგობა) მიზნად განისაზღვრა მშენებლობის ჩატარება და ამხანაგობის წევრებზე უძრავი ნივთების (ბინების) გადახანჩილება. მოგვიანებით, ამხანაგობის წევრი გახდა მოსარჩელე, რომელმაც განახორციელა შენატანი, ხოლო ამხანაგობამ იკისრა ასაშენებელ ნაგებობაში ბინის გადაცემის ვალდებულება. დაგეგმილი მშენებლობა არც დაწყებულა, რის გამოც მოგვიანებით დაიდო ხელშეკრულება ამხანაგობის წევრთა მონაწილეობის შეწყვეტისა და მათთვის ამხანაგობაში განხორციელებული შენატანის საკომპენსაციოდ ამხანაგობის საკუთრებაში არსებული უძრავი

ქონების საკუთრებაში გადაცემის შესახებ. ეს უძრავი ნივთი უნდა გამოეყენებინათ სხვა (ახალშექმნილი) ამხანაგობის (შემდგომში - მეორე ამხანაგობა) დაფუძნებისთვის საჭირო შენატანად. ხელშეკრულებას ხელი მოაწერა ამხანაგობის ყველა წევრმა, მოსარჩელის გარდა. მოგვიანებით მოსარჩელემ აღძრა სარჩელი ამხანაგობის, მისი წევრების, ახალშექმნილი ამხანაგობისა და მისი წევრების წინააღმდეგ შენატანის დაბრუნებისა და პირგასამტეხლოს დაკისრების მოთხოვნით.

სასამართლო მსჯელობის შეჯამება: პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებით სარჩელი დაკმაყოფილდა პირველი ამხანაგობის მხოლოდ დამფუძნებელი წევრების მიმართ. გადაწყვეტილება გაასაჩივრეს მოსარჩელემ და მოპასუხებმა, რომელთა მიმართაც სარჩელი დაკმაყოფილდა. სააპელაციო სასამართლომ საქმე ხელახლა განსახილველად დაუბრუნა პირველი ინსტანციის სასამართლოს მეორე ამხანაგობის წევრებისთვის მოთხოვნილი თანხის გადახდის დაკისრების საკითხის გამოსაკვლევად. გადაწყვეტილება კანონიერ ძალაში შევიდა პირველი ამხანაგობის დამფუძნებელი წევრების მიმართ სარჩელის დაკმაყოფილების ნაწილში მათ მიერ სააპელაციო საჩივრის ხარვეზის სათანადო ვადაში შეუვსებლობის გამო. საქალაქო სასამართლომ სარჩელი დააკმაყოფილა მეორე ამხანაგობის წევრების მიმართაც, რაც კვლავ გახდა სააპელაციო სასამართლოს განსჯის საგანი.

სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ მეორე ამხანაგობის წევრები პირველ ამხანაგობასთან დაკავშირებული იყვნენ ნარდობის სახელშეკრულებო ურთიერთობებით. ნარდობის ძირითადი თავისებურება მდგომარეობს იმაში, რომ შემკვეთი საკუთრების უფლებას იძენს შესრულებული სამუშაოს რეზულტატზე, რისთვისაც იხდის კონკრეტულ საზღაურს. მოცემულ შემთხვევაში, შინაარსობრივად მხარეთა შორის ხელშეკრულების დადების მიზანი იყო შესრულებული სამუშაოს რეზულტატის, კო-

¹ ამავე საკითხზე სასამართლო პრაქტიკის მიმოხილვისთვის იხ. ზურაბიანი, ამხანაგობის ხელშეკრულების გამიჯვნის პრობლემატიკა ნარდობისა და სხვა ტიპის ხელშეკრულებებისაგან ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი 2/2020, 56-ე და შემდგომი გვერდები.

ნკრეტული მახასიათებლების საცხოვრებელი ბინის საკუთრებაში გადაცემა, რისთვისაც მოპასუხეები იხდიდნენ კონკრეტული ფართის ბინის განსაზღვრულ ღირებულებას. მეორე ამხანაგობის წევრების ინტერესი შემოიფარგლებოდა ინდივიდუალურად განსაზღვრული ფართების მიღებით - მათ ხელშეკრულება გააფორმეს უკვე დაფუძნებულ ამხანაგობასთან. შესაბამისად, ისინი ერთობლივი საქმიანობის მონაწილეები კი არ გახდნენ, არამედ ჰქონდათ ამხანაგობისგან ინდივიდუალურად განსაზღვრული ფართების მოთხოვნის უფლება. იმის მტკიცების ტვირთი, რომ მეორე ამხანაგობის (პირველი ამხანაგობის არადამფუძნებელი) წევრები წარმოადგენენ ვალდებულების შესრულებაზე პასუხისმგებელ პირებს, სააპელაციო სასამართლომ დააკისრა მოსარჩელეს.

სააპელაციო სასამართლოს განმარტებით, ხელშეკრულებით (ამხანაგობის წევრთა მონაწილეობის შეწყვეტისა და მათთვის ამხანაგობაში განხორციელებული შენატანის საკომპენსაციოდ უძრავი ქონების საკუთრებაში გადაცემის შესახებ) პირველი ამხანაგობის არადამფუძნებელი წევრები გავიდნენ ნარდობის იმ სახელშეკრულებო ურთიერთობებიდან, რომლებიც მათ ამხანაგობასთან აკავშირებდათ. რესტიტუციის კრედიტორები შეუთანხმდნენ რესტიტუციის მოვალეებს, რომ მათ მიერ ამხანაგობაში შეტანილი თანხების სანაცვლოდ თანასაკუთრებაში მიიღებდნენ ამხანაგობის სახელზე აღრიცხულ ქონებას, რითაც შეწყდებოდა რესტიტუციის სამართალურთიერთობიდან წარმოშობილი მენარდის ვალდებულება შემკვეთების მიმართ (სკ-ის 428-ე მუხლი). თუმცა ამ შეთანხმებით პირველი ამხანაგობის არადამფუძნებელ წევრებს არ უკისრიათ რაიმე ვალდებულება მოსარჩელის მიმართ. ხელშეკრულებით მეორე ამხანაგობის წევრების მოვალეობა განისაზღვრა მხოლოდ იმ შემთხვევისთვის, თუ პირველი ამხანაგობა მოსარჩელეს მეორე ამხანაგობაში წილით უზრუნველყოფდა. ამასთან, სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრებით, იმ შემთხვევაშიც კი, თუ დადასტურდებოდა ამხანაგობის უძრავი ნივთის მათ შორის მოსარჩელის შენატანით შექმნის ფაქტი, აღნიშნული მაინც ვერ გახდებოდა ახლადშექმნილი

ამხანაგობისთვის ვალდებულების წარმოშობის საფუძველი, რადგან სახელშეკრულებო ვალდებულება, სანივთოსგან განსხვავებით, ნივთს არ მიჰყვება და ასეთი ვალდებულების გადაკისრებისთვის საჭიროა დამოუკიდებელი ხელშეკრულების გაფორმება. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საკასაციო წესით გაასაჩივრა მოსარჩელემ, მისი მოსაზრებით, თავდაპირველ ამხანაგობას აღარ გააჩნდა ის ქონება, საიდანაც უნდა დაკმაყოფილებულიყო მოსარჩელე, თუმცა ეს უძრავი ქონება გააჩნდა უკვე ამ ამხანაგობიდან გატანილი ქონებით დაფუძნებულ მეორე ამხანაგობას.

საკასაციო პალატამ არ დააკმაყოფილა საჩივარი და გაიზიარა სააპელაციო სასამართლოს მსჯელობა, რომ რესტიტუციული ვალდებულება შეწყდა კრედიტორის მიერ სხვა (შეთანხმებული) შესრულების მიღებით, სკ-ის 428-ე მუხლის მიხედვით. ამასთან, პირველი ამხანაგობის არადამფუძნებელ წევრებს არ გამოუვლენიათ ნება, ყოფილიყვნენ თანხის უკუგებაზე ვალდებული პირები მოსარჩელის წინაშე რესტიტუციის ფარგლებში, ხოლო მათთვის პასუხისმგებლობის დაკისრების რომელიმე სხვა წინაპირობის დადასტურება მოსარჩელემ ვერ შეძლო. უზენაესი სასამართლოს დასაბუთებით, მოსარჩელის მიერ ამხანაგობის შეწყვეტის შესახებ შეთანხმებაზე ხელმოწერის არარსებობა ადასტურებს იმ გარემოებას, რომ პირველ ამხანაგობასთან მისი სახელშეკრულებო ურთიერთობა არ დასრულებულა, რაც შეუძლებელს ხდის ხელშეკრულებიდან გასვლის გამო გადახდილი თანხის უკან დაბრუნების მოთხოვნას, მით უფრო იმ პირობებში, როდესაც შენატანი განხორციელდა პირველი და არა მეორე (მოგვიანებით შექმნილი) ამხანაგობის წინაშე.

კომენტარი: სასამართლო მართებულად გამოიცილავს იმ პირთა პასუხისმგებლობას, რომელთა ამხანაგობასთან ურთიერთობაც ურთიერთდაპირისპირებული მოთხოვნების არსებობით შემოიფარგლებოდა.² მიუხედავად ხელშეკრულების სახელწოდებისა, ნარდობად და არა

² რაც ამხანაგობის კონსტრუქციაში ვერ თავსდება, რობაქიძე, სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, 930-ე მუხლი, 27-ე ველი; ხელმისაწვდომია: gccc.ge (ბოლოს ნანახია 28/03/2020).

ამხანაგობად უნდა იყოს მიჩნეული შეთანხმება ასაშენებელ ფართში საცხოვრებელი ფართის გადაცემის შესახებ, რადგან მესამე პირებთან ურთიერთობის დამყარებისთვის შექმნილი ამხანაგობა ორმხრივ ხელშეკრულებათა კატეგორიას არ განეკუთვნება.³ აქედან გამომდინარე, მეორე ამხანაგობის დამფუძნებლები, ისევე, როგორც თავად მოსარჩელე, ამხანაგობის წევრებად ვერ მიიჩნეოდნენ. ამ საკითხის მართებული შეფასების პირობებში გაუგებარია სასამართლოს მსჯელობისას მოსარჩელის ფულადი შესრულების შენატანად და არა, მაგალითად, ნარდობის ანაზღაურებად მოხსენიება.

სწორია ამხანაგობის შეწყვეტისას დადებული შეთანხმების სამართლებრივი შეფასებაც - არაფერი უდგას წინ სკ-ის 428-ე მუხლის გამოყენებას რესტიტუციული ვალდებულებებთან მიმართებაში. ამასთან, საქმის გარემოებების მიხედვით, იმავე შეთანხმებაში შეიძლება ამოვიკითხოთ მეორე ამხანაგობის შექმნაზე შეთანხმების ელემენტებიც, რადგან პირებმა მიღებული ქონება მომავალში შესაქმნელ ამხანაგობაში შენატანად დათქვეს.

ნინო ქავშაია

► 2 – 6/2020

შეტყობინების ვალდებულება დასაქმების გეგმების შესახებ

1. ურთიერთობის დასრულების შემდეგ დასაქმების შეზღუდვა დამსაქმებლის ნებაზე დამოკიდებული უფლებაა, რომლის განუხორციელებლობა არ ათავისუფლებს დამსაქმებელს ხელშეკრულებით შეთანხმებული დასაქმების შესახებ შეტყობინების ვალდებულებისგან.

2. თუკი შრომითი ურთიერთობის დასრულების შემდეგ დამსაქმებელს ევალება დასაქმების გეგმების შესახებ ინფორმაციის მი-

წოდება, შეტყობინების ადრესატი უნდა იყოს სულ მცირე მისი უშუალო ხელმძღვანელი. (ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

შრომის კოდექსის 46-ე მუხლი
სკ-ის 417, 418, 420-ე მუხლები

უზენაესი სასამართლოს 2013 წლის 1 ნოემბრის გადაწყვეტილება №ას-973-914-2012

ფაქტობრივი გარემოებები: შრომითი ხელშეკრულების მიხედვით, ურთიერთობის დასრულების შემდეგ დამსაქმებელს ჰქონდა უფლება წერილობითი შეტყობინებით შეეზღუდა დასაქმებულის ფინანსურ სფეროში დასაქმების და საკონსულტაციო მომსახურების უფლება იმ ქვეყნების ფინანსურ ინსტიტუტებში, სადაც საქმიანობდა დასაქმებულის (ან მისი შვილობილი) კომპანია. შეზღუდვის მაქსიმალურ ვადად განისაზღვრა 6 თვე, ხოლო დასაქმებულის კომპენსაციად - ყოველთვიური ანაზღაურება ხელფასის ოდენობით. ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში დასაქმებულს ეკისრებოდა პირგასამტეხლო ხელშეკრულების შეწყვეტამდე მისთვის გადახდილი თანხის ოდენობით. 2011 წლის 24 მარტს დასაქმებულები თანამდებობიდან გათავისუფლდნენ პირადი განცხადების საფუძველზე, ხოლო 28 მარტს დაინიშნენ კონკურენტ ფინანსურ ინსტიტუტში. დამსაქმებელმა სარჩელი აღძრა დასაქმებულების წინააღმდეგ და მოითხოვა პირგასამტეხლოს დაკისრება. მოპასუხეებმა სარჩელი არ ცნეს და მიუთითეს, რომ დასაქმებულთა გეგმების ცოდნის მიუხედავად, დამსაქმებელმა წერილობით არ შეატყობინა დასაქმების შეზღუდვის უფლების გამოყენების შესახებ. ამასთან, მოპასუხეების პოზიციით, პირგასამტეხლოს შეთანხმებული ოდენობა შეუსაბამოდ მაღალი იყო.

სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება: პირველი ინსტანციის სასამართლომ სარჩელი არ დააკმაყოფილა, რაც მოსარჩელემ გაასაჩივრა. მეორე ინსტანციის სასამართლომ შედეგი უცვლელი დატოვა და მიუთითა, რომ მოსარჩელე სადავოდ არ ხდიდა დასაქმების შეზღუდვის უფლების გამოუყენებლობას, რაც შესაბამისი

³ კროპპოლერი, გერმანული სამოქალაქო კოდექსის სასწავლო კომენტარი, 2014, &730 Rn. 8.